

Otalimisammal

Spetsblekmossa

Lophocolea bidentata

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Maksasammaliin kuuluva otalimisammal kasvaa kalpean kellanvihreinä, joskus hieman rusehtavina peitteinä tai muiden sammalten seassa suikerrellen. Otalimisammal on voimakkaasti maanhajuinen. Sammalen litteästi alustan myötäiset tai kärjistä hieman kohenevat, haaraiset varret ovat noin 1–3 cm pitkät ja 3 mm leveät. Vinosti varteen kiinnittyvät kylkilehdet ovat tiheästi vuorottaiset, kärjestä kaksiliuskaiset ja epäsymmetriset siten, että varren yläpinnan puoleinen sivu on pidempi. Lehtilapa on leveimmillään keskikohdalta. Otalimisammalesta esiintyy Suomessa kaksi muun muassa suvullisuudeltaan erilaista muotoa, joiden taksonominen asema on toistaiseksi epäselvä. Otalimisammal muistuttaa laholimisammalta (*Lophocolea heterophylla*), jolla kaikki verson lehdet eivät kuitenkaan ole teräväkärkisen kaksiliuskaisia.

Elinympäristö ja levinneisyys

Otalimisammal on lähdepurojen laiteiden sekä lähdevaikutteisten, kosteiden ja rehevien ja luonnontilaisten lehti- ja sekametsien laji, joka kasvaa lahupuulla ja turpeisella tai karikkeisella maalla. Otalimisammal esiintyy nykyään noin kymmenellä kasvupaikalla Ahvenanmaalta Satakuntaan.

Nykytila ja uhkatekijät

Otalimisammalen uhanalaisuuden syynä ovat lähteikköjen ja kosteiden metsien ojittaminen, vedenotto lähteistä ja metsien uudistamis- ja hoitotoimet. Pohjavesivaikutus on useimmilla kasvupaikoilla voimakas, joten pohjaveden pinnan lasku lähialueilla tapahtuvan ojituksen, vedenoton tai rakentamisen seurauksena näkyy ympäristön kuivumisena, joka muuttaa olosuhteet sammalelle epäsuotuisiksi. Noin puolet nykyesiintymistä on suojelualueilla.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan, kosteissa elinympäristöissä viihtyvän, otalimisammalen hoidossa on tärkeintä huolehtia kasvupaikan kosteusolojen säilymisestä. Uudis- tai kunnostusojituksia on syytä välttää. Kasvupaikan ympärille jätetään harvennushakkuiden yhteydessä riittävästi suojapuustoa. Kaikenkokoiset lahopuut säästetään kasvupaikalla ja sen lähiympäristössä. Monet sammalelle soveltuvista kasvupaikoista ovat metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (läheteiden, purojen ja norojen välittömät lähiympäristöt), joiden ominaispiirteiden muuttaminen esimerkiksi puroja perkaamalla, ojittamalla tai avohakkuin on kielletty. Jotkut kasvupaikoista sopivat METSO-ohjelmaan (puustoiset suot ja soiden metsäiset reunat, pienvesien lähimetsät, lehdot). Lähteiden vesitalouden kunnostus saattaa edistää lajille sopivien elinympäristöjen muodostumista.

Lähteet

Tran Minh, M. & Laaka-Lindberg, S. 2009. *Lophocolea bidentata* var. *bidentata* – vaarantunut. Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammat. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 144–146. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/38824>

Kuva: Jouko Rikkinen